

**ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ-ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΓΝΩΣΕΩΝ –
ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ: Π. Ε. ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ
«ΝΕΡΟ ΠΗΓΗ ΖΩΗΣ.....» ΕΥΕΛΙΚΤΑ, ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ**

ΡΟΥΣΣΟΥ- ΡΑΦΙΟΠΟΥΛΟΥ Ε.

Δασκάλα, 4^ο Δημοτικό Σχολείο Ερμούπολης Σύρου
e-mail: 4dimisyra@otenet.gr

ΕΚΤΕΝΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, που σκοπό έχει την ευαισθητοποίηση των μαθητών, αυριανών πολιτών, και την αφύπνιση των συνειδήσεων όλων, δεν είναι ένα ξεχωριστό μάθημα ενταγμένο στο σχολικό ωρολόγιο πρόγραμμα, αλλά αποτελεί προερατικό αντικείμενο μελέτης, από «εμπνευσμένη μερίδα των δασκάλων, που τολμά και ξεπερνά τα όρια του κλειστού μη βιωματικού σχολείου, από εκείνους που προσπαθούν να διαφοροποιηθούν και να μην οδηγήσουν τα παιδιά στην αποξένωση». Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση μπορεί να ενταχθεί στο σχολικό πρόγραμμα, με «διαθεματική προσέγγιση» γνώσης και να πραγματοποιήσει δραστηριότητες, στα πλαίσια της Ευέλικτης Ζώνης.

Τα Σχέδια Υποβολής Πρότασης Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, που υποβάλουμε στην αρχή κάθε σχολικής χρονιάς, αν και είναι τεκμηριωμένα με σκοπούς, στόχους, και δραστηριότητες, δεν μπορούν να προβλέψουν την Επικαιρότητα. Η ευελιξία του εκπαιδευτικού, να ενσωματώσει τα καθημερινά γεγονότα, με τις περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις και να τα αξιοποιήσει εποικοδομητικά, για το πρόγραμμά του, είναι σημαντική.

ROUSSOU – RAFIOPOULOU E.

School teacher, 4TH Elementary School of Ermoupolis Syros
e-mail: 4dimisyra@otenet.gr

ABSTRACT

Environmental education aims at sensitizing students who are tomorrow's citizens as well as awakening their consciousness. It is not in this respect a special course part of the school curriculum, but it is an optional subject of study taught by "an inspired group of teachers who dare to cross the line of the traditional non-experiential school and attempt to differentiate themselves so as not to lead children to alienation". Environmental education can become part of the school curriculum, with a cross-cultural approach to knowledge carrying out activities through the Flexible zone.

Even though the plans of submitting an educational environmental program put forward at the beginning of each academic year are specified with goals, aims and activities, they cannot anticipate the current events. The flexibility of the educator to incorporate the daily events in their environmental consequences making the best of them constructively is of vital significance.

Λέξεις κλειδιά: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Διαθεματικότητα, Επικαιρότητα, Ευελιξία

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Στην αρχή κάθε σχολικής χρονιάς, καλούμαστε εθελοντικά, να προγραμματίσουμε μαζί με τους μαθητές μας, σε συνεργασία με την εκπαιδευτική κοινότητα και το σύλλογο γονέων, τους συνεργάτες που θα μας βοηθήσουν και να υποβάλουμε σχεδιασμό, να υλοποιήσουμε το πρόγραμμα και να αποδώσουμε απολογισμό των πεπραγμένων, στο τέλος της σχολικής περιόδου. Η Π.Ε είναι μια κατάσταση ψυχής ανθρώπων, που αγαπούν τη ζωή, αγαπούν το περιβάλλον, τόσο το φυσικό όσο και το ανθρωπογενές και πιστεύουν στην καλλιέργεια και αφύπνιση συνειδήσεων. Όσο καλός όμως και αν είναι ένας σχεδιασμός προγράμματος από το δάσκαλο, με βάσει τις ανάγκες και τους προβληματισμούς των μαθητών, αυτός δεν μπορεί να προβλέψει τα καινούρια περιβαλλοντικά προβλήματα, που αφορούν το θέμα διαπραγμάτευσης. Μπορεί όμως να συμπεριλάβει και να αξιοποιήσει εποικοδομητικά τα γεγονότα της επικαιρότητας και τους νέους προβληματισμούς των μαθητών.

Judy Harris Helm, Lilian Katz ΜΕΘΟΔΟΣ PROJECT εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ 2002: « Ένα θέμα θα πρέπει να παρουσιάζει ενδιαφέρον για την πλειοψηφία των παιδιών μιας τάξης, αν αυτό πρόκειται να αποτελέσει βάση για ένα Project» σελ 35

Εφημερίς της Κυβέρνησης (30-9-1985) Νόμος υπ' αριθ. 1566 τεύχος πρώτο αρ .φύλλου 167. Δομή και Λειτουργία της Πρωτ/θμιας και Δευτ/θμιας Εκ/σης : Κεφάλαιο Α' Άρθρο 1

«1. Σκοπός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να συμβάλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλλο και καταγωγή να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά...

α) Να γίνονται ελεύθεροι υπεύθυνοι, δημοκρατικοί πολίτες....

β) Να καλλιεργούν και να αναπτύσσουν αρμονικά το πνεύμα και το σώμα τους ,τις κλίσεις τα ενδιαφέροντα και

τις δεξιότητες.....

γ) Να αναπτύσσουν δημιουργική και κριτική σκέψη και αντίληψη συλλογικής προσπάθειας και συνεργασίας, ώστε να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και με την υπεύθυνη συμμετοχή τους να συντελούν αποφασιστικά στην πρόοδο του κοινωνικού συνόλου και στην ανάπτυξη της πατρίδας μας.

δ) Να κατανοούν τη σημασία της τέχνης, της επιστήμης, της τεχνολογίας, να σέβονται τις ανθρώπινες αξίες και να διαφυλάσσουν και να προάγουν τον πολιτισμό.

ε) Να αναπτύσσουν πνεύμα φιλίας και συνεργασίας με όλους τους λαούς της γης, προσβλέποντας σε έναν κόσμο καλύτερο δίκαιο και ειρηνικό.»

Εφημερίς της Κυβέρνησης (31-7-1990) Νόμος υπ' αριθ. 1892 άρθρο111 Εκσυγχρονισμός Πρωτ/θμιας και Δευτ/θμιας Εκ/σης

«13. Σκοπός της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης είναι να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον του, να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα που συνδέονται με αυτό και να δραστηριοποιηθούν, με ειδικά προγράμματα, ώστε να συμβάλλουν στην γενικότερη προσπάθεια αντιμετώπισής τους...»

Εφημερίς της Κυβέρν. (23-10-1992) Αριθμός φύλλου629 Αριθ. Γ2/4867/28-8-92 Σχολικές Δραστηριότητες

«..... Η συμμετοχή στα προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων είναι προεραϊκή για τους εκπαιδευτικούς και η συμμετοχή των μαθητών πρέπει να είναι ενεργητική, δημιουργική και όχι παθητική.....»

Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων Γ2/5548/7-10-1992Θέμα : ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠ/ΣΗ «Υλοποίηση των σκοπών και στόχων με τους οποίους επιδιώκεται η ικανοποίηση των αναγκών για:

-σύνδεση του σχολείου με το ευρύτερο περιβάλλον του

-παροχή γνώσεων σχετικών με τους σύγχρονους κοινωνικούς προβληματισμούς, με τα επαγγέλματα και την παραγωγική διαδικασία

-διεύρυνση του συστήματος αξιών των μαθητών.

-προσαρμογή των εκ/κών προγραμμάτων στις ατομικές διαφορές των μαθητών(ανάπτυξη κλίσεων, ενδιαφερόντων, σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων)

-για βελτίωση και ανάπτυξη των σχέσεων του ατόμου με το στενότερο και ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον(π.χ. ανάπτυξη υπευθυνότητας, συμμετοχή σε κοινούς προβληματισμούς και αναζήτηση λύσεων, συλλογική προσπάθεια, ανάπτυξη πρωτοβουλιών. κ.λ.π.)

Α. Με τα προγράμματα Π.Ε επιδιώκεται * εκπαίδευση για το περιβάλλον *Η εκπαίδευση μέσα στο περιβάλλον *Εκπαίδευση για την προστασία του περιβάλλοντος.....

Γ. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση δεν είναι ένα ιδιαίτερο μάθημα (με δικό του γνωστικό αντικείμενο, ειδικούς καθηγητές και εγχειρίδιο) είναι μια εκπαιδευτική διαδικασία που συνδέεται με όλα τα γνωστικά αντικείμενα και που υλοποιεί ως μορφή εργασίας με το σχεδιασμό ενός ειδικού προγράμματος (PROJECT) με αντικείμενο μελέτης ένα θέμα που συνιστά αντικείμενο της Π.Ε.»

Εννοιολογικός πίνακας σχεδιασμού 1. Ρούσσου Ραφιοπούλου Ελπίδας με τους μαθητές 2004-05

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ : ΣΠΠΕ «Νερό Πηγή Ζωής Προστάτευσέ το»

Ευέλικτα, διαθεματικά διαπολιτισμικά, μέσα από τα μάτια του μικρού παιδιού

4^ο Δημ. Σχολείο Ερμούπολης Σύρου Κυκλάδων : Συντονιστής: Ρούσσου Ραφιοπούλου Ελπίς

Πίνακας 1. ΣΥΠ που υπέβαλα στο ΣΠΠΕ Πανεπιστημίου Αιγαίου ΕΠΕΑΕΚ 2 Σχολ. Έτ. 2004-05

Γνωστικοί

- Το καθαρό νερό, το νερό της βροχής, της στέρνας, του πηγαδιού, της αφαλάτωσης.
- Το φυσικό νερό της πηγής, του καταρράχτη, του ποταμού, της λίμνης, του έλους, της λιμνοθάλασσας, το μεταλλικό νερό, το ιαματικό νερό, το αποσταγμένο νερό (Επέκταση γνώσεων)
- Το νερό της ύδρευσης (Δίκτυο αγωγών και δεξαμενών), το σιντριβάνι, η τεχνητή βροχή.
- Το αρδευτικό και ποτιστικό σύστημα στη γεωργία του νησιού μου
- Το βρώμικο νερό, το γλυκό και αλμυρό νερό (Βόθροι- αποχέτευση- Βιολογικός Καθαρισμός)
- Το νερό σε 3 καταστάσεις στερεό –υγρό και αέριο και ιδιότητες αυτού (άχρωμο, άοσμο, άγευστο)
- Ο κύκλος του νερού στη φύση

Συναισθηματικοί

- Τα περισσότερα παιδιά χαίρονται το μάνι στο σπίτι, στη θάλασσα, στη βροχή (χαρά, χαλάρωση, δροσιά)
- Ακούω ήχο βροχής, βρύσης, κύματος ... και κάνω ιστορίες
- Πίνω νερό, χυμούς, παγωτά, κάνω διαλύματα, ποτίζω φυτά, μετρώ τη βροχή...
- Κάνω ιστορίες με λέξεις, με εικόνες, φτιάχνω κολλάζ, εκφράζω τα συναισθήματά μου, πως νοιώθω...
- Γίνομαι κι εγώ μια σταγόνα βροχής και διηγούμαι την ιστορία μου, το ταξίδι μου πάνω σε γη και ουρανό

Ψυχοκινητικοί

- Παίζω ρόλους νερού, του μάγιστρα, της νοικοκυράς, του ψαρά, του ναύτη, του πειρατή, του πυροσβέστη, του Νώε, του Μωσέ...
- Οργάνω το χωράφι, ποτίζω και περιμένω τα φυτά να φυτρώσουν, να μεγαλώσουν.
- Κάνω ετικέτα για δικό μου εμφιαλωμένο νερό
- Παίζω με την ομπρέλα μου.. Κάνω το σκηνικό της βροχής.
- Είμαι η νεράιδα της πηγής, η νύμφη του νερού, ο Ποσειδώνας....

Διηγούμαι μια βύπτιση που παρακολούθησα, και μιλώ για τη δική μου Βύπτιση

Αγωγής Υγείας:

Μαθαίνω να έχω καθαρό το σώμα μου, τα ρούχα μου, τα πράγματά μου. Να πίνω καθαρό νερό. Να χρησιμοποιώ το δικό μου ποτήρι, και να μην πίνω από ξένα ποτήρια. Να μην πιάνω μπουκάλια, που χρησιμοποιεί για τον καθαρισμό η μαμά και έχουν δηλητήριο. Δεν πηγαίνω μόνος μου σε πισίνα, ούτε πηγαίνω βαθιά στη θάλασσα μόνος μου. Περιμένω να περάσουν 3 ώρες, από το τελευταίο γεύμα για να πάω να κολυμπήσω. Επειδή είμαι μικρός φοράω τα «μπρατσάκια μου», για να είμαι ασφαλής.. Δε σκύβω στην ακρογιαλιά, γιατί μπορεί να πέσω στο νερό.

Προσέχω όταν πηγαίνω σε ακάλυπτες δεξαμενές και πηγάδια. Προσέχω όταν βρέχει, γιατί γλιστράει η άσφαλτος, για να μη χτυπήσω. Όταν βραχώ, αλλάζω για να μην κρυώσω. Δεν πιάνω διακόπτες, πρίζες και φως ηλεκτρικών συσκευών, ειδικά αν έχω βρεγμένα χέρια...

- Διατροφικοί: Μας είναι απαραίτητο στην υγιεινή μας διατροφή, η επαρκής κατανάλωση καθαρού νερού. Τρώω τροφές που είναι πλούσιες σε νερό και έχουν πολλές βιταμίνες και ιχνοστοιχεία.. Στο σπίτι είναι απαραίτητη η χρήση του, σε κάθε φαγητό, που παρασκευάζουμε. Τα μαγειρικά σκεύη και οι τροφές μας πρέπει να πλένονται καλά με νερό και σαπούνι, για να προφυλάξουμε την υγεία μας.
- Ιατρικοί: Πολλές αρρώστιες έχουν σχέση με ελλιπή καθαριότητα και χρήση βρώμικου και μολυσμένου νερού. Οι πληγές του σώματός μας, καθαρίζονται πρώτα με νερό και μετά απολυμαίνονται Τα εργαλεία, οι στολές των γιατρών, οι θάλαμοι πλένονται με νερό και απολυμαντικά προϊόντα. Οι οροί, τα φάρμακα, οι ενέσεις περιέχουν νερό σε μεγάλη ποσότητα. Δεν πρέπει να παίρνουμε περισσότερο φάρμακο, απ' ό,τι ο γιατρός μας ορίζει...
- Ναυσιπλοΐα: Τα καράβια ταξιδεύουν επιπλέοντας στο νερό.
- Εμπόριο: Οικονομικότερο κόστος μεταφοράς ανθρώπων και προϊόντων. Οι περισσότερες μεταφορές πραγματοποιούνται δια θαλάσσης, ειδικά στο νησί μας, πραγματοποιούνται αποκλειστικά, με πλοία. Ελάχιστες αεροπορικές πτήσεις με μικρό αεροσκάφος την εβδομάδα.
- Βιομηχανία, Οικοδομή, Μαρμαρογλυπτική, Κεραμοποιία, Υδροχρωματισμοί, Γεωργία, Κτηνοτροφία, Εικαστικά, όλοι χρησιμοποιούν το νερό σαν πρώτη ύλη. Το νερό διαλύτης και μεταφορέας υλικών έχει πολλές χρήσεις και εφαρμογές. Προσοχή όμως στα κατάλοιπα και στα λύματα. Δεν πρέπει να τα πετούμε οπουδήποτε και να ρυπαίνουμε, ή να μολύνουμε το περιβάλλον..
- Περιβαλλοντικοί: Όλοι μας πρέπει να διαφυλάξουμε αυτό το πολύτιμο αγαθό, να μην το ξοδεύουμε άδικα, να το ανακυκλώνουμε όσο μπορούμε, οι δήμοι να φιλτράρουν τα λύματα από βιολογικό καθαρισμό, πριν τα ρίξουν στη θάλασσα. Άμεση ανάγκη για το νησί μας, η επέκταση της χρήσης αποχετευτικού δικτύου σε όλο το νησί και η δημιουργία βιολογικού καθαρισμού και στα χωριά...

- Προστασίας αγαθών και φυσικών πόρων: Σε περίπτωση πυρκαγιάς, το νερό είναι εκείνο που θα μας βοηθήσει να σώσουμε τις περιουσίες. Η Πυροσβεστική Υπηρεσία και οι πρόθυμοι πυροσβέστες είναι άμεσα εμπλεκόμενη σε συνεργασία με Δήμους και Δημότες.
Εικαστικοί: Παρατηρώ πίνακες ζωγράφων που ζωγράφισαν το νερό, κάνω δικούς μου πίνακες με υδατοχρώματα, κολλάζ κ.τ.λ.....

Ένθετος πίνακας 2. από το από το ΣΥΠ 4^ο Δημ. Σχολείου Ερμούπολης Σύρου Κυκλάδων που υπέβαλα στο ΣΠΠΕ Πανεπιστημίου Αιγαίου ΕΠΕΑΕΚ 2 Σχολ. Έτος 2004-2005

2. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ακολουθώ στην τάξη μια «ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ» Με τον τρόπο αυτό έχω πάρα πολύ χρόνο διαθέσιμο, γιατί όλα τα μαθήματα και τα σχολικά εγχειρίδια, δίνουν αφορμές να εμβαθύνουμε το επιλεγμένο θέμα. Επίσης πολλές φορές μέσα από το παραμύθι, τη μουσική, την ταινία, την ποίηση, την αισθητική αγωγή, τη μελέτη Περιβάλλοντος, τις θρησκευτικές εορτές, τα έθιμα του τόπου, θα επιλέξουμε κείμενα και δραστηριότητες, που θα αφορούν το θέμα και δραστηριοποιούν τα παιδιά. Τα παιδιά φέρνουν στο σχολείο σχετικά βιβλία, αλλά και αποκόμματα εφημερίδων, περιοδικών, με δικές τους παρατηρήσεις για το νερό και για προβλήματα από φυσικές καταστροφές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Οι επισκέψεις πεδίου μελέτης,, μας οδηγούν να μελετήσουμε τη δική μας πραγματικότητα. Αξιοποιήσαμε εποικοδομητικά τα γεγονότα της Επικαιρότητας.: « Τσουνάμι στη Ν.Δ. Ασία, ναυάγιο στο Αιγαίο, Πλημμύρες, χιονοστιβάδα στο Μαίναλο, ακραία καιρικά φαινόμενα Φεβρουαρίου, υπερχειλίση του Έβρου, εμβολιασμός των παιδιών με Mantou και Β.С.С., διαρροή στην τάξη, το βυτιοφόρο που εφοδιάζει με πόσιμο νερό το σχολείο. Ο εμβολιασμός και η βύθιση κότερου από το Δαίδαλος στο λιμάνι μας.....ήταν αφορμή να μελετήσουμε και τις επιπτώσεις της ανεξέλεγκτης δύναμης του νερού, αποτέλεσμα ανθρώπινων επεμβάσεων και περιβαλλοντικών καταστροφών.

ΥΠΕΠΘ Πανεπιστήμιο Αθηνών Αθήνα 2002 : Διαθεματική προσέγγιση της γνώσης: Μαρία Σφυρόερα

«Ο όρος «διαθεματική προσέγγιση» που σήμερα χρησιμοποιείται πλέον και επίσημα(βλ. διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών/ΔΕΠΠΣ: ΦΕΚ 1366,1373,1374 και 1375/τ.Β,18-10-01) αποδίδει σε επίπεδο διδακτικής μεθοδολογίας την ολιστική ή ολοκληρωτική αυτή αντιμετώπιση της γνώσης.

Ακολουθώ στην τάξη μια «Διαθεματική Προσέγγιση» της γνώσης σημαίνει πως δε χωρίζω τη γνώση σε μαθήματα, αλλά σε θέματα και δουλεύω με τους μαθητές μου γύρω από θέματα που επιλέγω ή επιλέγουμε μαζί, αξιοποιώντας κάθε φορά-ανάλογα με το θέμα- στοιχεία από διάφορα μαθήματα /άλλα γνωστικά αντικείμενα.σ.16»

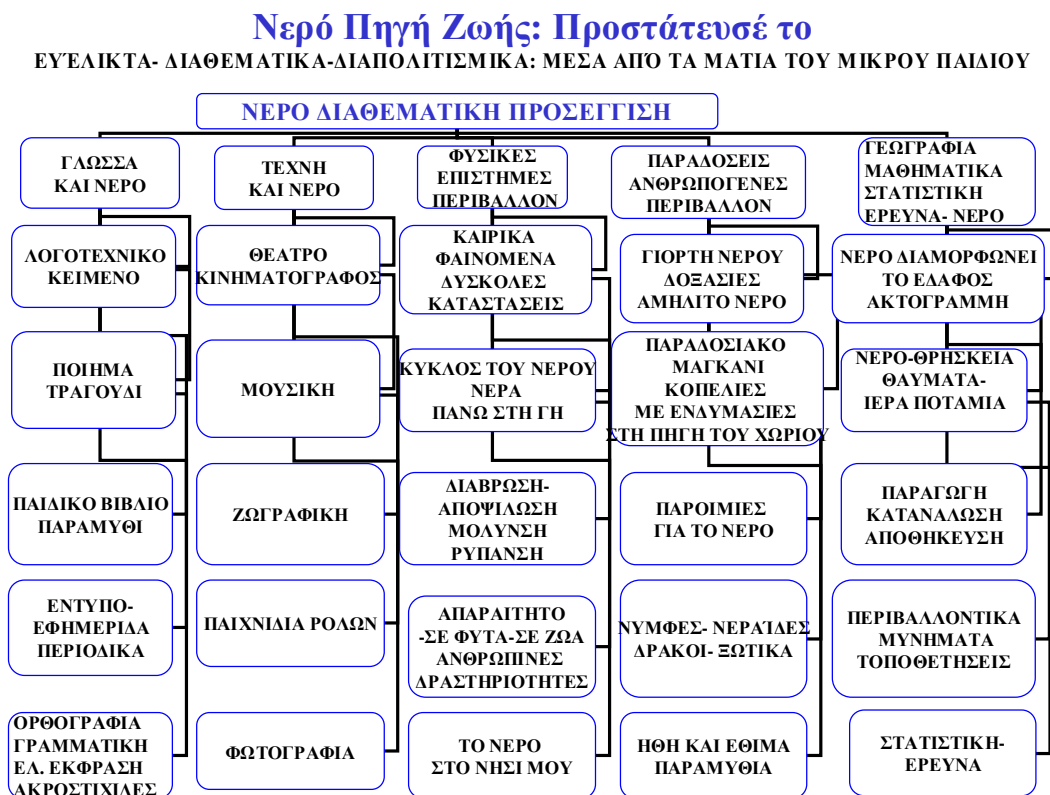
Χρυσάφιδης Κ: Αθήνα (2002):Βιωματική-Επικοινωνιακή Διδασκαλία: «Ο μαθητής ως άτομο ή συλλογικά ως ομάδα μεταφέρει στην τάξη τα ενδιαφέροντα της καθημερινής ζωής (που τον απασχολούν) και τα καταθέτει στα πλαίσια συζητήσεων, ως αντικείμενο αναζήτησης, διερεύνησης και διδακτικής δράσης.σ.18»

Η μεθοδολογία την οποία εγώ ακολουθώ, στις διάφορες φάσεις του προγράμματος στηρίζεται:

1.Ανίχνευση επιπέδου γνώσεων και δεξιοτήτων 2. Σχεδιασμός δράσεων 3. Ομαδοσυγκεντρωτική 4. Βιωματική Προσέγγιση 5. Μέθοδο Project 6.Διαθεματικότητα- Ευελιξία Προγράμματος 7. Σχέδια αράχνης 8.Καταιγισμός Ιδεών 9.Προβολή Video-Power Point-Ψηφιακές φωτογραφίες 10.ΠλήρηΕνσωμάτωση στο σχολικό πρόγραμμα και στη σχολική διδακτέα ύλη, με αρκετές προεκτάσεις, πολύπλευρες προσεγγίσεις, διαπολιτισμικές και διεπιστημονικές.

Χρυσάφιδης Κ: Αθήνα (2002):Βιωματική-Επικοινωνιακή Διδασκαλία: « Το διακλαδικό μάθημα ανταποκρίνεται κυρίως στις απαιτήσεις της Ενιαίας Συγκεντρωτικής διδασκαλίας και της μεθόδου Project,που αντιμετωπίζουν την προσπάθεια του ατόμου να προσεγγίσει την επιστημονική αλήθεια, ως μια σφαιρική δράση..... Ένα πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα δυνατότητας διακλαδικής αντιμετώπισης των μαθησιακών προσπαθειών περιγράφει ο Η. Mikelskis. Στα πλαίσια ενός διακλαδικού μαθήματος, « το νερό δεν περιορίζεται μόνο στο χημικό τύπο H₂O, αλλά σημαίνει

ταυτόχρονα κολύμβηση, θάλασσα, ζωή, ποτό, βροχή, κύκλος νερού και πολλά άλλα. Το νερό απαιτεί φυσικές επιστήμες, ποίηση, τέχνη, φιλοσοφία.....» σ.73-74

Εννοιολογικός πίνακας σχεδιασμού 2. παρουσίασης Power Point της Ρούσσου Ραφιοπούλου Ελπίδας έτος 2004-2005

Φυσικά η εξασφάλιση και η επάρκεια καθαρού πόσιμου νερού, είναι ένα βασικό θέμα Π.Ε. για όλο τον πλανήτη, πολύ όμως περισσότερο σε μέρη που πάσχουν από λειψυδρία όπως το νησί μας. και δεν έχουν φυσικές πηγές ύδρευσης Τα παιδιά πρέπει να βιώσουν και να καταλάβουν ότι το νερό χρειάζεται την προστασία μας και την εξοικονόμηση του, με σωστή χρήση

Χρυσοφίδης Κ: Αθήνα (2002):*Βιοματική-Επικοινωνιακή Διδασκαλία*. «Ο εκπαιδευτικός δεν παραβαίνει τις αρχές της Βιοματικής-Επικοινωνιακής διδασκαλίας, κάνοντας προτάσεις όταν ο ίδιος εντοπίζει μια προβληματική κατάσταση που δεν είναι σε θέση να διαπιστώσει η ομάδα ή όταν αδυνατούν να καταλήξουν σε κάποιο συμπέρασμα. Δεν αντιστρατεύεται την όλη φιλοσοφία της μεθόδου, αν φροντίσει να δημιουργήσει ένα περιβάλλον πλούσιο σε ερεθίσματα και προβληματισμούς που έμμεσα κατευθύνουν την ομάδα» σ. 92-93

..... «Οι δραστηριότητες ανακύπτουν από τις αναζητήσεις της ομάδας. Ο εκπαιδευτικός προσπαθεί στις δραστηριότητες αυτές να εντάξει συγκεκριμένους στόχους των αντίστοιχων τομέων» σ. 111 .

3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ

- Δραστηριότητες που έχουν σχέση με αθλήματα σχετικά με νερό: Κανόνες αθλημάτων: Επίσκεψη στο κολυμβητήριο- πισίνα Πόλο (Ολυμπιακοί Αγώνες και αθλήματα νερού)
- Δραστηριότητες σχετικές με ατομική υγιεινή-καθαριότητα-κολύμβηση: το μπάνιο της κούκλας στην τάξη- Κανόνες για ασφαλή κολύμβηση των μαθητών
- Ο κύκλος του νερού στη φύση- ιδιότητες νερού- ημερολόγιο βροχής: πειράματα- παρατηρήσεις. Δραματοποίηση και αναπαράσταση κατά την ημερίδα μας, την Παγκόσμια ημέρα νερού.

- Τα νερά της βροχής σχηματίζουν : ρυάκια- χείμαρρους- ποτάμια- καταρράχτες- λίμνες- βάλτους-έλη- λιμνοθάλασσες και καταλήγουν στη θάλασσα. Επίσκεψη πεδίου στην Τήνο.
- Δύσκολες καταστάσεις – καταστροφές από ανεξέλεγκτη δύναμη νερού: (Πλημμύρες, ναυάγια, τσουνάμι...)
- Τα νερά της βροχής εμπλουτίζουν τον Υδροφόρο ορίζοντα, ποτίζουν τα φυτά και τα δέντρα, γεμίζουν τις στέρνες, τις ανοικτές δεξαμενές, τα πηγάδια. Επίσκεψη στο Φοίνικα. Ανάγκη περιφράξης και κατασκευή σκέπαστρων, για ασφάλεια των μικρών παιδιών
- Το νερό στο νησί μου: Πηγάδια- Γεωτρήσεις ιδιωτικές και δημόσιες- Υπαίθριες ανοικτές δεξαμενές- δεξαμενές οικιών- Αφαλατώσεις Δήμων Επίσκεψη στην Αφαλάτωση Ερμούπολης και στην Αφαλάτωση Ποσειδωνίας
- Σύστημα ποτιστικό σε ανθοκήπια- θερμοκήπια: Επίσκεψη στο Φοίνικα
- Εργασίες και επαγγέλματα που έχουν σχέση με νερό. Οι γεωργοί του Φοίνικα. Επίσκεψη στους ψαράδες της Ερμούπολης και τους караβομαραγκούς του Ταρσανά. Ο υδραυλικός στο σχολείο. Οι εργάτες του Δήμου αντικαθιστούν αποχετευτικό και το δίκτυο υδροδότησης στο δρόμο του σχολείου.
- Τα βρώμικα νερά- λύματα- βόθροι- αποχετεύσεις- βιολογικοί καθαρισμοί- τα ραντίσματα. Τόσο στα χωριά μας, όσο και στην Ερμούπολη, οι δρόμοι ανασκάπτονται συνεχώς, λόγω αντικατάστασης του παλαιού δικτύου ύδρευσης, για καλύτερης ποιότητας παροχής ύδατος. Τα παιδιά καθημερινά έρχονται σε επαφή με το πρόβλημα.
- Θρησκεία και Νερό, ως μέσω εξαγνισμού, πολλών θρησκειών, αλλά και ως μυστήριο στη Χριστιανική Πίστη. Περικοπές Ευαγγελίου- εδάφια Παλαιάς Διαθήκης, Ο Αγιασμός- Τα Θεοφάνεια .Το βάπτισμα του παιδιού....
- Το νερό μέσο για τα ταξίδια μας, τη ναυτιλία, το εμπόριο, δρόμος πολιτισμού. Το πολεμικό μας Ναυτικό- Η Πυροσβεστική Υπηρεσία- Το Ναυαγοσωστικό και το Καταδιωκτικό του Λιμενικού.
- Η ζωή μέσα στο νερό. Υδροβιότοποι. Απειλούμενα με εξαφανισμό θαλάσσια είδη. Η μόλυνση και η ρύπανση της θάλασσας.
- Θεατρικά δρώμενα – παιχνίδια ρόλων- παντομίμα- κατασκευή παιχνιδιών- τραγούδια- ποιήματα –Σκηνικά – κουστούμια και κατασκευές από τα παιδιά, μακέτες
- Οι παροιμίες του λαού μας για το νερό και τη χρήση του. Τις ζωγραφίζω, κάνω έντυπο.
- Ο δικός μου οικολογικός κανονισμός. Εγώ πώς μπορώ να προστατεύσω το περιβάλλον.

Κώστας Χρυσafiδης : Βιωματική –Επικοινωνιακή Διδασκαλία: Η Εισαγωγή της Μεθόδου Project στο σχολείο: Αθήνα 2002: *«Στην περίπτωση της Βιωματικής –Επικοινωνιακής διδασκαλίας, οι δραστηριότητες ανακύπτουν από της αναζητήσεις της ομάδας. Ο εκπαιδευτικός προσπαθεί στις δραστηριότητες αυτές να εντάξει συγκεκριμένους στόχους των αντίστοιχων τομέων.»* Σελ.111

Ο ρόλος των παιδιών: *« Να συμμετέχουν ενεργά στον προγραμματισμό και την οργάνωση μιας κατάστασης πριν από τη βίωσή της»* σελ. 110

Κώστας Χρυσafiδης : Βιωματική –Επικοινωνιακή Διδασκαλία: Η Εισαγωγή της Μεθόδου Project στο σχολείο: Αθήνα 2002: *« Η γνώση και η παροχή γνωστικών περιεχομένων από αυτοσκοπός στα πλαίσια του παραδοσιακού σχολείου, μπαίνουν στην υπηρεσία της αναζήτησης και της προβληματικής των μελών της ομάδας. Έτσι ο μαθητής μαθαίνει να προσεγγίζει την επιστημονική αλήθεια μέσα από ατομικές και ομαδικές αναζητήσεις, να μοιράζεται τη χαρά της ευτυχίας και να νιώθει τη χαρά της συμβολής, που ενισχύει το αυτοσυναίσθημά του».* Σελ. 123-124

4. ΔΡΑΣΕΙΣ- ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- Εθελοντικός καθαρισμός ακτής Βάρης: Καταγραφή σκουπιδιών και ταξινόμηση σε ομάδες απορριμμάτων, δημοσίευση των αποτελεσμάτων στην Helmera Junior όπου τα παιδιά αποτελούν τμήματα περιβαλλοντικών ομάδων. Τοποθέτηση Πινακίδων.
- Ενημέρωση σχολικής κοινότητας για πρόβλημα καθαριότητας και ελλιπούς υγιεινής μαθητών και προσπαθώντας μέσα από παιχνίδι -παραμύθι –ζωγραφική- παιχνίδι ρόλων, καταφέραμε οι μαθητές να έρχονται φροντισμένοι και καθαροί στο σχολείο.

- Είχαμε μια ωραία βιωματική εμπειρία σε παρθένα μέρη της Τήνου, όπου ο διαβάτης μπορεί να πει καθαρό τρεχούμενο νερό από της πηγές. Εμείς λόγω έλλειψης τρεχούμενων και πηγαίων νερών, δραστηριοποιούμεθα περισσότερο στην προστασία του θαλασσινού νερού, το οποίο έχουμε άφθονο και το οποίο, είναι η κύρια πηγή ύδρευσης του νησιού μας.
- Μάθαμε να κάνουμε σωστή χρήση κατανάλωσης του νερού, χωρίς άσκοπες σπατάλες.
- Μάθαμε να φροντίζουμε την υγεία μας και την υγεία των φίλων μας.
- Τυπώθηκαν και μοιράστηκαν 700 σελιδοδείκτες στα παιδιά και τους «Επισήμους» που παρακολούθησαν την «ημερίδα μας», αλλά και στους μαθητές που ήρθαν στην δεύτερη παράστασή μας, και στους μαθητές του Δημοτικού σχολείου Λουτρών Τήνου, με τους οποίους συναντηθήκαμε στην επίσκεψή μας στην Τήνο.
- Τα παιδιά έκαναν πολλές αφίσες και τοποθέτησαν πινακίδες προστασίας του περιβάλλοντος, των υδροβιότοπων, των νερών.....
- Το Θεατρικό που έπαιξαν τα παιδιά διάρκειας 1.30 ώρας και στο οποίο ενεπλάκησαν 98 μαθητές, σε σύμπραξη με το 6^ο Νηπιαγωγείο που συστεγαζόμαστε, γεμάτο προτάσεις προς όλους, με παιγνιώδη μορφή, παρουσιάστηκε μέχρι τώρα από τον τοπικό τηλεοπτικό «Αιγαίο FM», σταθμό που εκπέμπει σε μεγάλη εμβέλεια στο Αιγαίο, 5 φορές.
- Μάθαμε ότι πολλά διαλύματα φάρμακα, υγρά απορρυπαντικά και ποτά τα οποία είναι διαφανή και μοιάζουν με νερό, μπορεί να είναι επικίνδυνα για εμάς δεν πρέπει να τα χρησιμοποιούμε. Διαβάζουμε τα σήματα, για επικίνδυνα υγρά.
- Με το 6^ο Νηπιαγωγείο κάναμε πολλές κοινές επισκέψεις πεδίου και δραστηριότητες και η κοινή δράση και συνεργασία μας αναφέρθηκε στους εκπαιδευτικούς, από σχολικό σύμβουλο ως παράδειγμα, σε κοινή ημερίδα Πρωτοβάθμιας Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

5. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η αξιολόγηση την οποία ακολουθούσα, χωριζόταν σε τρία μέρη.

Αρχική Αξιολόγηση : Διερεύνηση: Ανίχνευση επιπέδου γνώσεων και δεξιοτήτων καταιγισμός ιδεών:1.Επιλογή θέματος 2. Κριτήρια επιλογής θέματος 3.Σκοπός. 4. Καθορισμός στόχων

Διαμορφωτική Αξιολόγηση: Παρακολουθώ το ενδιαφέρον των παιδιών... Εμπλουτίζω συνεχώς το θέμα μου με την επικαιρότητα.

5. Σχεδιασμός δραστηριοτήτων και δράσεων υλοποίηση αυτών-6.Ανάλυση και επεξεργασία του θέματος 7.Οργάνωση ομάδων – Πηγές πληροφόρησης –γνώσης 8.Επισκέψεις πεδίου Συνεργάτες-συμμετοχή τοπικής κοινωνίας- φορέων9.Συνεντεύξεις- έρευνα- καταγραφή, αξιολόγηση υλικού - παρουσίαση στην τάξη

Τελική Αξιολόγηση: Καταγραφή δραστηριοτήτων- Αξιοποίηση εμπειρίας που απέκτησαν τα παιδιά. Παρεμβάσεις με μηνύματα, προτάσεις για ένα καλύτερο αύριο

Παρουσίαση της όλης εργασίας και εμπλοκής των παιδιών.

Σε όλα τα στάδια του προγράμματος η αξιολόγηση τόσο των επιθυμιών, όσο και των κατακτήσεων, γινόταν με καταιγισμό ιδεών, σχέδια αράχνης, ερωτηματολόγια κλειστού και ανοικτού τύπου, ερωτήσεις επιλογής, αντιστοίχισης, ζωγραφική, κολλάζ, θεατρικό παιχνίδι, παιχνίδια ρόλων, μαγνητοφωνήσεις, φωτογραφίες.

Επειδή τα παιδιά είναι μικρά, Α' τάξη Δημοτικού, προτιμούσαν τον προφορικό λόγο, τις προφορικές ερωταπαντήσεις, τις κλειστές διπολικές απαντήσεις. Τις κλειστές απαντήσεις τύπου: Ναι Όχι Βεβαίως υπήρχαν και ερωτήσεις ανοικτές, γιατί όπως αναφέρει ο.Δ. Καμαρινός στο βιβλίο του «Βιωματική μάθηση στο σχολείο» 2000 σ. 102, «Οι ανοικτές εξασφαλίζουν περισσότερο αυθόρμητες απαντήσεις και μάλιστα στη γλώσσα των ερωτωμένων με τις δικές τους ιδέες.

Επίσης τους άρεσε πάρα πολύ η εκπαιδευτική ενότητα: «ανθρωπογενές περιβάλλον και νερό» καθώς επίσης και το μέρος «θρησκεία και νερό». Οι παραδόσεις μας, οι θρύλοι και τα παραμύθια, τα τραγούδια και η μουσική για το νερό. Τα παιδιά διάλεξαν να παρουσιάσουν τα μηνύματά τους, μέσα από θεατρικό, γιατί όπως αναφέρει ο. Δ. Καμαρινός στο βιβλίο του «Βιωματική μάθηση στο σχολείο» 2000 σ. 190, «*Η δράση σε φανταστικό επίπεδο προτείνεται για δυο κυρίως λόγους:*

Α) Δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να προβληματιστούν σε εναλλακτικές λύσεις

Β) Προσφέρει τη δυνατότητα δράσης όταν οι αντικειμενικές συνθήκες δεν το επιτρέπουν. Είναι γεγονός ότι η ανάληψη δράσης από τους μαθητές δεν είναι πάντοτε εύκολη. Συχνά αντικειμενικές συνθήκες δημιουργούν δυσκολίες. Σ' αυτήν την περίπτωση η δράση σε φανταστικό επίπεδο δίνει την δυνατότητα εξάσκησης σε ικανότητες επίλυσης προβλημάτων, λήψης αποφάσεων και εφαρμογής της δράσης. Η δράση σε φανταστικό επίπεδο μπορεί να πάρει πολλές μορφές:

- Δραματοποίηση
- Δημιουργία από τους μαθητές με λόγο και εικόνες ενός παραμυθιού σε σχέση με το θέμα
- Επιστολή έκθεσης του προβλήματος και διεκδίκησης της επίλυσής του στους αρμόδιους φορείς
- Κατασκευή»

Όλα τα ανωτέρω υπήρχαν στην ημερίδα μας, καθώς και έκθεση φωτογραφιών κατασκευών, δραστηριοτήτων, περιβαλλοντικών μηνυμάτων, αφισών.....

Στο θεατρικό μας, που ήταν εμπλουτισμένο με τραγούδι μουσική χορό και κίνηση, ο καλός δράκος της πηγής, οι νεράιδες και ο καλός δράκος που φυλάει και προστατεύει τη θάλασσα, θα είχαν πρωταρχικό ρόλο. Γνωρίζουν ότι αυτά είναι μυθικά πλάσματα, όμως οι πρωταγωνιστές ακόμη βρίσκονται στο στάδιο εκείνο της εξέλιξης, « ανάμεσα στην φαντασία και την πραγματικότητα.»

Εφημερίδα :Κοινή Γνώμη 23 Μαρτίου 2005: Συντάκτης Ελίνα Αλαμάνου (μικρό απόσπασμα κριτικής)

«Μια παράσταση ζωντανή ρέουσα σαν γάργαρο νερό.... Οι περιβαλλοντικές ομάδες των παιδιών έδωσαν τον καλύτερό τους εαυτό, σε μια προσπάθεια που θα πρέπει να χειροκροτηθεί όχι μόνο για το άρτιο αποτέλεσμά της, αλλά και ως «αυτόνομη» ενέργεια. Το νερό, πηγή ζωής, ένα αγαθό που θεωρείται δεδομένο «αποκάλυψε» τα μυστικά του και τη μαγική συνταγή της σύστασής του, σε όλους όσους την παρακολούθησαν.... Με θεατρικά δρώμενα μικρά σκετς, τραγούδι και χορό, οι μικροί μαθητές διδάχθηκαν την αξία και «ιστορία» του νερού με έναν τρόπο που σίγουρα θα τους μείνει αξέχαστος..... Όλα τα χρώματα της θάλασσας και του ουρανού ήταν ραμμένα στα μέτρα των δεκάδων πρωταγωνιστών της. Μικρές νεράιδες, δράκοι και τρομεροί θαλασσόλυκοι, έκαναν την εμφάνισή τους στην σκηνή του 4^{ου} Δημοτικού, καθηλώνοντας και συνεπαίρνοντας το κοινό. Πραγματικά εντυπωσίασαν τα θαλασσοπούλια τα θαλασσινά στοιχεία της φύσης, το μαγκανοπήγαδο στη μέση της σκηνής, τα μικρά αμφίβια των ποταμών και των βάλτων που στήριζαν με τους ρόλους αυτών που τα «ντύθηκαν» και πλαισίωσαν με την παράσταση με την γκάμα των αποχρώσεών τους. Το χρωματικό φάσμα, οι καμπύλες του ουρανού τόξου, αλλά και η μοναδικότητα των παιδικών ερμηνειών δημιούργησαν ένα ξεχωριστό «ψηφιδωτό», ένα μικρό καράβι που με πυξίδα την γνώση και τη χαρά ταξίδεψε στα καταγάλανα νερά όλου του κόσμου»

Πιστεύω ότι το πρόγραμμα ανταποκρίθηκε στους αρχικούς σκοπούς του.

Τα παιδιά κυρίως βίωσαν, συνεργάστηκαν, ευαισθητοποιήθηκαν, έκαναν σκηνικά, παρεμβάσεις, Οι γονείς, αλλά και παιδιά άλλων τάξεων πήραν μέρος στις εκδηλώσεις και μας συνόδευσαν.

Το ότι η προβολή του θεατρικού, αλλά και οι κριτικές είχαν θετικό αντίκτυπο μαρτυρεί ότι είναι ένα θέμα πάντα επίκαιρο και χρειάζεται πάντα να έχουμε κατά νου την προστασία του νερού, την χρήση και όχι την κατάχρησή του.

Επίσης όπως αναφέρει ο.Δ. Καμαρινός στο βιβλίο του «Βιωματική μάθηση στο σχολείο» 2000 σ. 194, «Δράση σε κοινωνικό επίπεδο :

Για την σχολική εορτή λήξης των μαθημάτων αντίθετα τα παιδιά διάλεξαν ρόλους ανθρώπων, που έχουν σχέση με τη διαπαιδαγώγηση (δασκάλα) την λήψη αποφάσεων(βουλευτής-δήμαρχος-νομάρχης...), την καθημερινότητα (μαγειρίσσα, καθαρίστρια..), τις υπηρεσίες που έχουν σχέση με το νερό (Πυροσβέστης Λιμενάρχης Νοσοκόμα) την καταστολή παραβάσεων(δικαστής αστυνόμος) την προστασία περιβάλλοντος (γλαρόπουλα)...παιδιά περιβαλλοντικών ομάδων κ.λ.π”

Φωτογραφία 1: από τη Θεατρική παράσταση των παιδιών: «Ο κύκλος του Νερού»22-3-2005

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γεωργακόπουλος- Αλ. Τσαλίκη Ελ.: *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*
2. Γεωργόπουλος Αλ.: ΓΗ Ένας μικρός και εύθραυστος πλανήτης
3. Διεπιστημονικό Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών Ερευνών: Οι δρόμοι της Αειφορίας
4. Ελληνική Εταιρεία: Πανελλήνιο Συμπόσιο: Σχεδιασμός και παραγωγή παιδαγωγικού υλικού για την περιβαλλοντική εκπαίδευση.
5. Εφημερίς της Κυβέρνησης (30-9-1985) Νόμος υπ' αριθ. 1566 τεύχος πρώτο αρ .φύλλου 167. Δομή και Λειτουργία της Πρωτ/θμιας και Δευτ/θμιας Εκ/σης : Κεφάλαιο Α' Άρθρο 1
6. Εφημερίς της Κυβέρνησης (31-7-1990) Νόμος υπ' αριθ. 1892 άρθρο111 Εκσυγχρονισμός Πρωτ/θμιας και Δευτ/θμιας Εκ/σης
7. Εφημερίς της Κυβέρν. (23-10-1992) Αριθμός φύλλου629 Αριθ. Γ2/4867/28-8-92 Σχολικές Δραστηριότητες
8. Judy Harris Helm, Lilian Katz ΜΕΘΟΔΟΣ PROJECT εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ 2002
9. Καμαρινός Δ. στο βιβλίο του «Βιωματική μάθηση στο σχολείο» 2000
10. Ματσαγκούρας Η. Ομαδοσυγκεντρωτική Διδασκαλία και Μάθηση
11. ΣΥΠ 4^ο Δημ. Σχολείου Ερμούπολης Σύρου Κυκλάδων που υπέβαλα στο ΣΠΠΕ Πανεπιστημίου Αιγαίου ΕΠΕΑΕΚ 2 Σχολ. Έτος 2004-2005 «Νερό Πηγή Ζωής Προστάτευσέ το»
12. Ευέλκτα, διαθεματικά διαπολιτισμικά, μέσα από τα μάτια του μικρού παιδιού: Συντονιστής: Ρούσσου
13. Ραφιοπούλου Ελπίς
14. Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων Γ2/5548/7-10-1992Θέμα : ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠ/ΣΗ
15. ΥΠΕΠΘ Πανεπιστήμιο Αθηνών Αθήνα 2002 : Διαθεματική προσέγγιση της γνώσης: Μαρία Σφυρόερα
16. Χρυσαφίδης Κ: Αθήνα (2002):Βιωματική-Επικοινωνιακή Διδασκαλία
17. Χρυσαφίδης Κώστας: Βιωματική –Επικοινωνιακή Διδασκαλία: Η Εισαγωγή της Μεθόδου Project στο σχολείο: Αθήνα 2002